

Protokół z hybrydowego posiedzenia Rady Narodowego Instytutu Wolności
– Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
Warszawa, 5 maja 2025 roku

5 maja 2025 r. odbyło się czwarte w tym roku posiedzenie III kadencji Rady Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

W posiedzeniu udział wzięli:

1. Piotr Stec – Przewodniczący Rady NIW-CRSO;
2. Anna Czyżewska – Członkini Rady NIW-CRSO;
3. dr Ewa Gałka – Członkini Rady NIW-CRSO;
4. Agata Stafiej-Bartosik – Członkini Rady NIW-CRSO (online);
5. Iwona Żukiert – Członkini Rady NIW-CRSO (online);
6. dr hab. Marek Rymśza – Członek Rady NIW-CRSO (online);
7. Paweł Szewczyk – Członek Rady NIW-CRSO;
8. Monika Miłowska – Członkini Rady NIW-CRSO (online);
9. Paweł Bilski – Członek Rady NIW-CRSO (online);
10. Michał Braun – Dyrektor NIW-CRSO;
11. Adela Gąsiorowska – Zastępczyni Dyrektora NIW-CRSO;
12. Ewa Kalbarczyk – Zastępczyni Dyrektora NIW-CRSO;
13. Marek Krawczyk – Wiceminister ds. Społeczeństwa Obywatelskiego;
14. Stefan Kołucki – Kierownik Biura Programów Horyzontalnych NIW-CRSO;
15. Łukasz Ofiara – Kierownik Biura Programów Tematycznych NIW-CRSO;
16. Oliwia Krawczyk – starsza specjalistka NIW-CRSO.

Członkiniom i członkom Rady NIW-CRSO został przedstawiony następujący porządek posiedzenia:

1. Otwarcie posiedzenia, sprawy formalne, wyrażenie zgody na nagrywanie przebiegu posiedzenia oraz przyjęcie porządku obrad.
2. Przyjęcie protokołów z posiedzeń Rady III kadencji z 28.03.25 r. oraz z 23.04.25 r.
3. Omówienie raportu z konsultacji społecznych oraz zatwierdzenie Regulaminu Rządowego Programu Wsparcia Organizacji Pozarządowych Moc Małych Społeczności na rok 2025.

4. Zaopiniowanie oraz zatwierdzenie Regulaminu konkursu na realizację Inicjatywy „Pamięć pogranicza” 2025.
5. Zaopiniowanie oraz zatwierdzenie Regulaminu konkursu: Przygotowanie do Jamboree Polska 2027.
6. Współpraca SO z biznesem – wstęp do dyskusji (referuje Pani Agata Stafiej-Bartosik)
7. Akademia NIW.
8. Sprawy różne.
9. Zamknięcie posiedzenia.

Ad 1.

Posiedzenie otworzył Pan Piotr Stec, Przewodniczący Rady Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Wszystkie członkinie i członkowie Rady NIW-CRSO wyrazili zgodę na nagrywanie przebiegu posiedzenia. Pan Marek Krawczyk, Wiceminister ds. społeczeństwa obywatelskiego przywitał uczestników spotkania.

Ad 2.

Protokoły z posiedzeń Rady III kadencji z 28 marca 2025 r. oraz z 23 kwietnia 2025 r. zostały przyjęte przez Radę NIW-CRSO.

Ad 3.

Pan Michał Braun, Dyrektor NIW-CRSO, przedstawił raport z konsultacji społecznych Regulaminu Rządowego Programu Wsparcia Organizacji Pozarządowych Moc Małych Społeczności na rok 2025. W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych wpłynęło około 70 uwag, które zostały podzielone na trzy grupy. Pierwszą grupę stanowiły uwagi, które nie mogły zostać uwzględnione ze względów formalnych – dotyczyły one w dużej mierze Programu, a nie Regulaminu, który był przedmiotem konsultacji. W związku z tym poinformowano, że dla beneficjentów zostanie przygotowany materiał dodatkowy, w którym znajdą się także te głosy, które, mimo iż formalnie nie mogły zostać uwzględnione, zostały uznane za wartościowe. Drugą grupę stanowiły uwagi, które zostały uwzględnione lub częściowo uwzględnione. Wśród nich znalazły się m.in. propozycje dotyczące możliwości jednoczesnego uczestnictwa w Priorytecie 2 i Priorytecie 3. Zmiana ta została uznana za zasadną, zwłaszcza w przypadkach, gdy dana sieć chciałaby aplikować jako Operator, a jednocześnie ubiegać się o środki na własny rozwój.

Pani Adela Gąsiorowska, Zastępczyni Dyrektora, zwróciła uwagę, że jedną z istotnych zmian była kwestia dotycząca uprawnionych sieci. Podkreślono, że definicja sieci uprawnionych nie może zostać zmieniona, ponieważ jest ona określona w Programie. Zaznaczono jednak, że w Regulaminie istnieje możliwość doprecyzowania dodatkowych kryteriów określających, kto może ubiegać się o środki. W związku z tym zaproponowano, aby uprawnione do aplikowania były albo związki stowarzyszeń, albo inne sieci organizacji, które – mimo, że nie posiadają statusu związku stowarzyszeń – dysponują dokumentem programowym określającym zasady członkostwa. Dodatkowo zasugerowano, aby wymaganym kryterium była minimalna liczba pięciu organizacji pozarządowych zrzeszonych w danej sieci. Kwestia ta została wskazana jako temat do dalszej dyskusji z Radą. Zgłoszono również potrzebę doprecyzowania, czy zasięg działania sieci powinien być lokalny, czy szerszy – ponadlokalny.

Kolejną istotną, uwzględnioną propozycją były postulaty dotyczące preferowania operatorów działających na terenie danego województwa. Narodowy Instytut Wolności proponuje, aby pozostawić możliwość aplikowania również operatorom spoza danego regionu, z uwagi na ryzyko braku zgłoszeń z niektórych województw. Jednocześnie wprowadzono mechanizm preferencyjny polegający na przyznaniu 5 punktów strategicznym operatorom zarejestrowanym w danym województwie. Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie równowagi pomiędzy otwartością naboru, a wspieraniem lokalnych podmiotów. Ma ono przeciwdziałać sytuacji, w której jedynym zgłaszającym się operatorem z danego województwa byłby podmiot z ofertą niespełniającą wymogów jakościowych. W przypadku ofert o porównywalnym poziomie, preferencja punktowa powinna przyczynić się do wyboru operatora lokalnego. Ponadto Rada przedyskutowała również kwestię terminów realizacji zadań.

Zastępczyni Dyrektora poddała pod dyskusję kwestię niedofinansowywania wydarzeń cyklicznych, takich jak festyny, festiwale, dożynki czy zawody sportowe. Zwrócono uwagę, że – w świetle propozycji zgłaszanych przez organizacje – warto rozważyć, czy w ramach działań promocyjnych możliwa byłaby organizacja wydarzenia o charakterze podsumowującym lub promującym projekt. Jednocześnie podkreślono, że projekty realizowane w ramach Programu powinny koncentrować się na realizacji jego głównych celów, w szczególności budowaniu odporności kryzysowej społeczności lokalnych.

Pan Michał Braun zauważył, że ekspert oceniający ofertę może nie mieć wiedzy na temat tego, czy dane wydarzenie ma charakter cykliczny, czy jednorazowy. Dodał, że w przypadku jednoznacznego zapisu wykluczającego dofinansowanie wydarzeń cyklicznych może pojawić się ryzyko niejasności i zarzutów o brak spójności, jeśli okaże się, że podobne inicjatywy były już wcześniej wspierane. Może

to prowadzić do chaosu interpretacyjnego. Mimo to zaznaczył, że eksperci zawsze dokonują oceny merytorycznej z uwzględnieniem poziomu rzeczywistej potrzeby danego działania.

Pani dr Ewa Gałka podkreśliła, że celem Programu jest wspieranie współpracy pomiędzy ludźmi, budowanie relacji oraz rozwijanie zdolności do szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych. Zwróciła uwagę, że jeśli dane wydarzenie cykliczne umożliwia spotkanie się uczestników i sprzyja ich współpracy, to w istocie przyczynia się do realizacji założeń Programu, ponieważ buduje więzi społeczne i wspólnotowe.

Pan Michał Braun zauważył, że warto uczulić ekspertów, aby unikali oceniania pozytywnie wniosków składanych wyłącznie w celu pozyskania środków na wydarzenia niemające związku z celami Programu. Wskazał na ryzyko instrumentalnego traktowania konkursu, np. dla współfinansowania dożynek gminnych. Pani Anna Czyżewska wskazała, aby uczulać na to również podczas spotkań informacyjnych nt. nowego konkursu.

Pani Agata Stafiej-Bartosik zauważyła, że znacznie łatwiej jest zaangażować mieszkańców w wydarzenia takie jak dożynki czy zawody sportowe, które są wpisane w coroczny rytm życia lokalnych społeczności, niż w inicjatywy organizowane przez podmioty zewnętrzne, co może budzić pytania o ich rzeczywiste cele i interesy. Zasugerowała, że warto byłoby, aby eksperci ocenili, czy w ramach takich wydarzeń jak dożynki można przewidzieć elementy zgodne z celami i wartościami merytorycznymi projektu. Jej zdaniem brak możliwości finansowania takich działań stanowiłby znaczącą stratę, ponieważ mają one istotne znaczenie w życiu społeczności lokalnych.

Pani Anna Czyżewska wyraziła obawę, że znaczna część środków może zostać przeznaczona na organizację wydarzeń realizowanych przez samorządy. Podkreśliła, że nie ma zastrzeżeń wobec wspólnej organizacji wydarzeń z udziałem samorządów, jednak zaznaczyła, że nie powinno dochodzić do sytuacji, w której samorząd samodzielnie realizuje wydarzenia, wykorzystując środki finansowe pod pozorem ich merytorycznego charakteru.

Pani Adela Gąsiorowska wskazała, że w innych regulaminach konkursowych istnieją zapisy ograniczające możliwość współfinansowania projektów samorządowych, dopuszczając ich realizację jedynie w formule partnerstw publiczno-społecznych, z określonymi limitami dotyczącymi transferu środków. Zaznaczyła jednak, że nie ma stuprocentowej pewności, iż regulacje te w pełni zabezpieczają

przed sytuacją, w której projekt mógłby zostać zainicjowany przez gminę w sposób niezgodny z założeniami programu.

Pani Iwona Żukiert dodała, że to w rękach ekspertów jest ocena, czy dane wydarzenie wpisuje się w cele statutowe organizacji oraz czy finansowanie go ma sens.

Pan Stefan Kołucki, Kierownik Biura Programów Horyzontalnych, zauważył, że kwestia zgodności działań z celami projektu będzie łatwiejsza do zweryfikowania na etapie oceny merytorycznej ofert, jednak rzeczywista weryfikacja nastąpi dopiero przy ocenie sprawozdania. Zwrócił uwagę, że wprowadzenie zbyt rygorystycznych zapisów w Regulaminie może skutkować licznymi zwrotami dotacji — zwłaszcza w sytuacjach, gdy organizacja nie uwzględniła danego działania w ofercie, a zgodnie z Regulaminem nie będzie ono mogło zostać sfinansowane mimo jego realizacji i ujęcia w sprawozdaniu.

Pan dr hab. Marek Rymsza zwrócił uwagę, że znaczna część środków konkursowych może być przeznaczona na rozwój instytucjonalny organizacji. W związku z tym zasugerował, że w przypadku organizacji ubiegających się o wsparcie z tego samego konkursu po raz kolejny, warto rozważyć zaostrenie kryteriów i ograniczenie dostępu do tych środków. Zapytał również o zasady stosowania limitu do 50% – kto podejmuje decyzję, jakie są reguły operacyjne i według jakich kryteriów określany jest poziom dofinansowania. Podkreślił potrzebę zachowania logiki i celowości w wydatkowaniu środków instytucjonalnych. Pani dr Ewa Gałka podkreśliła, że warto przekazać organizacjom informację, iż środki finansowe mogą być przeznaczone nie tylko na zakup wyposażenia, takiego jak kuchenka gazowa czy fantom, ale również na działania służące wzmocnieniu zespołu, rozwijaniu kompetencji, poszerzaniu wiedzy oraz integracji.

Pani Adela Gąsiorowska odpowiedziała na pytania Pana dr. hab. Marka Rymszy dotyczące limitu 50%. Wyjaśniła, że oznacza to, iż organizacja w swojej ofercie samodzielnie decyduje, czy chce ubiegać się o pełne 50% dofinansowania, czy o mniejszą kwotę. W odniesieniu do łączenia priorytetów stwierdziła, że jest to kwestia wymagająca dalszej dyskusji.

Członek Rady zauważył, że w przypadku składania ofert w ramach dwóch priorytetów, należy traktować to jako równoległe składanie dwóch odrębnych wniosków. Podkreślił, że nie można zakładać z góry, jaki będzie rezultat – organizacja może otrzymać dofinansowanie w obu, w jednym lub w żadnym z priorytetów. Zasugerował przykładowe wprowadzenie ogólnego zapisu, zgodnie z którym

w przypadku otrzymania dofinansowania z dwóch projektów, koszty instytucjonalne powinny być przyznawane tylko w jednym z nich.

Pani Anna Czyżewska zwróciła uwagę, że na województwo mazowieckie przewidziano kwotę 1,75 mln zł, z czego 20% (ponad 300 tys. zł) miałyby zostać przeznaczone na rozwój instytucjonalny. Jej zdaniem jest to bardzo wysoka kwota, której nie sposób sensownie i rzetelnie wykorzystać w ciągu kilku miesięcy.

Pani Adela Gąsiorowska, uwzględniając zgłoszone głosy, zaproponowała obniżenie limitu wsparcia instytucjonalnego w Priorytecie 3 do 10%.

Pan Piotr Stec poparł tę propozycję, a także odniósł się do sugestii Pana dr. hab. Marka Rymszy dotyczącej sytuacji, w której jedna organizacja uzyska dofinansowanie w dwóch Priorytetach w ramach rozwoju instytucjonalnego. Podkreślił, że intencją nie jest ograniczenie środków, lecz zapewnienie możliwości edytowania i dostosowania treści ofert przez organizacje w przypadku podwójnego dofinansowania.

Pan Stefan Kołucki uznał propozycję za zasadną, jednak zaznaczył, że w praktyce – przy dużej liczbie przyznanych dotacji (np. 800–1000) – nie będzie czasu na negocjowanie treści wniosków po ogłoszeniu wyników konkursu. Priorytetem będzie szybkie podpisanie umów i wypłata środków.

Przewodniczący Rady doprecyzował, że jego uwagi odnoszą się tylko do sytuacji, w której dana organizacja otrzyma dofinansowanie w ramach zarówno Priorytetu 2, jak i 3.

Pan Michał Braun zaznaczył, że taka sytuacja dotyczyć będzie wyłącznie organizacji pełniących rolę operatorów. Według jego szacunków, maksymalna liczba takich podmiotów to 16.

Pan dr hab. Marek Rymsza podkreślił konieczność uregulowania w regulaminie kwestii potencjalnego podwójnego finansowania rozwoju instytucjonalnego. Zaznaczył, że w poprzednich edycjach programu taka możliwość nie istniała, a jeśli obecnie miałyby być dopuszczalna, należy wprowadzić odpowiedni zapis. Wskazał, że organizacje mogą przyjmować różne strategie – np. wykazywać różne koszty w dwóch ofertach lub powielać te same wydatki w obu wnioskach. Z uwagi na to, że eksperci oceniający nie mają dostępu do równoległe składanych ofert, może dojść do przypadków nieświadomego

podwójnego finansowania. Dlatego też konieczne jest jasne określenie tej kwestii w dokumentacji konkursowej.

Pan Michał Braun zwrócił uwagę na potencjalny problem związany z sytuacją, w której jedna organizacja zostanie wybrana operatorem w dwóch lub trzech województwach i w konsekwencji otrzyma łącznie bardzo wysoką kwotę na rozwój instytucjonalny – np. nawet milion złotych. Zasugerował wprowadzenie ograniczenia, zgodnie z którym jedna organizacja nie mogłaby otrzymać więcej niż 400 tys. zł na rozwój instytucjonalny, niezależnie od liczby złożonych i wybranych ofert.

Pani Adela Gąsiorowska przedstawiła alternatywne rozwiązanie, zgodnie z którym: jeśli sieć organizacji otrzyma dofinansowanie zarówno w ramach Priorytetu 2, jak i 3, mogłaby uzyskać środki na rozwój instytucjonalny w obu przypadkach. Natomiast w sytuacji, gdy jeden operator zostanie wyłoniony w więcej niż jednym województwie, środki na rozwój instytucjonalny mogłyby zostać przyznane tylko w ramach jednej z tych ofert.

Ponadto Rada wyraziła zgodę na rezygnację z zapisu wykluczającego brak możliwości realizacji wydarzeń cyklicznych. Jednocześnie podkreślono konieczność zwrócenia uwagi ekspertów na ryzyko pozytywnej oceny wniosków, których głównym celem jest jedynie pozyskanie środków na wydarzenia niemające związku z celami Programu.

Pani Adela Gąsiorowska zwróciła również uwagę na kwestię dywersyfikacji regionalnej w Priorytecie 2, zauważając, że obecnie zasada ta obowiązuje wyłącznie w Priorytecie 1 i 3. Jej zdaniem, jeśli zastosować dywersyfikację również w Priorytecie 2, w praktyce mogłoby to oznaczać, że w każdym województwie dofinansowanie otrzymałaby tylko jedna sieć, co przy obecnym poziomie dostępnych środków mogłoby ograniczyć konkurencyjność i jakość projektów. Zasugerowała zatem, aby w obecnej edycji konkursu zrezygnować z dywersyfikacji regionalnej w Priorytecie 2, umożliwiając wybór najlepszych projektów bez względu na województwo. Jednocześnie zaproponowała, aby temat ten został poddany analizie na etapie ewaluacji, z myślą o ewentualnym wprowadzeniu dywersyfikacji w kolejnych edycjach – przy jednoczesnym zwiększeniu środków przeznaczonych na wspieranie sieci.

Pan Piotr Stec przypomniał, że Priorytet 2 od początku miał charakter pilotażowy i stanowić miał test, pozwalający ocenić, jakie działania proponują podmioty sieciujące w ramach realizowanych projektów. Wyniki tej edycji mogą być podstawą do decyzji o przedłużeniu konkursu na kolejne lata.

Pani Monika Miłowska powiedziała, że jest za dywersyfikacją regionalną również w Priorytecie 2.

Pan dr hab. Marek Rymsza zaznaczył, że planując wsparcie dla działań sieciujących, nie należy pomijać sieci już istniejących i społecznie ugruntowanych.

Pani Agata Stafiej-Bartosik zwróciła uwagę, że być może to nie organizacje powinny udowadniać, co potrafią i jakie działania prowadzą, lecz to projektodawcy konkursu powinni wcześniej dokładniej przeanalizować istniejące inicjatywy. Jej zdaniem wiele organizacji już teraz realizuje wartościowe działania, które wspierają budowanie odporności kryzysowej, jednak zamiast je wzmacniać, obecna konstrukcja konkursu może skłaniać wnioskodawców do tworzenia sztucznych projektów tylko po to, by spełnić kryteria.

Pan Piotr Stec zwrócił uwagę, że większość środków zostanie przyznana w ramach Priorytetu 1 oraz Priorytetu 3. Poinformował, że kwota 62 mln zł pochodzi z koszyków wojewódzkich, co oznacza, że w każdym województwie zostanie zrealizowanych kilkadziesiąt przedsięwzięć. W skali całego kraju, w ramach Priorytetu 1 planowane jest wsparcie około 800 projektów do kwoty 50 tys. zł, natomiast w ramach Priorytetu 3 – około 1200 projektów do kwoty 10 tys. zł. Podkreślił, że dzięki takiej alokacji nie wystąpi sytuacja, w której w którymkolwiek województwie zabraknie realizowanych projektów.

Pani Adela Gąsiorowska stwierdziła, że przekonują ją argumenty za uwzględnieniem zasady dywersyfikacji regionalnej. Zaznaczyła, że projekty, które uzyskają zbliżoną liczbę punktów i znajdują się na granicy kwalifikowalności, będą rozpatrywane przez komisję konkursową, co może przyczynić się do ograniczenia rozbieżności w ocenach eksperckich i podniesienia jakości wybranych projektów.

Pan Stefan Kołucki przypomniał, że konkurs realizowany jest na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, co oznacza, że ostateczną decyzję podejmuje komisja konkursowa i dyrektor, niezależnie od punktacji ekspertów. Zwrócił uwagę, że – podobnie jak w konkursach dla operatorów – punktacje mogą różnić się w zależności od województwa, dlatego nie ma potrzeby sztywnego podziału środków terytorialnie, gdyż jakość ofert nie jest jeszcze znana. Zasugerował, że możliwe jest wprowadzenie zapisu, iż komisja konkursowa, dokonując wyboru projektów, uwzględnia racjonalne rozłożenie środków między województwa, co jest spójne z zapisami programu. Wskazał, że sztywny podział środków w Priorytecie 2 byłby trudny i nieadekwatny.

Pan Michał Braun zaproponował, że w przypadku, gdy w Priorytecie 2 wpłynie mniej niż 100 wniosków, można rozważyć zaangażowanie do oceny merytorycznej w priorytecie ok. czterech ekspertów, którzy wspólnie ustalą ranking, uwzględniając aspekt regionalny.

Pani Adela Gąsiorowska poparła to rozwiązanie jako zgodne z przepisami i programem, a jednocześnie umożliwiające w pewnym stopniu dywersyfikację. Zaproponowała, aby w regulaminie znalazł się zapis, że komisja konkursowa, wybierając projekty do dofinansowania na podstawie ocen eksperckich, bierze pod uwagę zasadę dywersyfikacji regionalnej, o której mowa w programie, w szczególności dążąc do tego, by w miarę możliwości przynajmniej jedna sieć z danego województwa otrzymała dofinansowanie. Rada wyraziła zgodę.

Pani Adela Gąsiorowska poruszyła kolejną uwagę zgłoszoną w ramach konsultacji społecznych regulaminu nowego programu MMS, dotyczącą potrzeby doprecyzowania czy grupy nieformalne mogą otrzymywać środki na rozwój instytucjonalny. NIW wskazało, że zakłada taką możliwość, uzasadniając to potencjałem wspierania rozwoju zespołu, np. poprzez organizację szkoleń.

Pan dr hab. Marek Rymsza zwrócił uwagę, że środki przeznaczone na dobra materialne muszą mieć określonego właściciela – musi je ktoś zakupić i nimi dysponować. Grupa nieformalna nie posiada osobowości prawnej, w związku z czym nie uczestniczy w obrocie prawnogospodarczym i nie może być właścicielem zakupionych dóbr. W jego ocenie rodzi to poważne wątpliwości natury prawnej dotyczące tego, kto w takim przypadku faktycznie nabywa i korzysta z danego dobra.

Pani Agata Stafiej-Bartosik zgodziła się ze stwierdzeniem, że podmiot, który nie jest instytucją, nie powinien otrzymywać środków na rozwój instytucjonalny. Wskazała, że problem wynika z łączenia w jednej kategorii dwóch odmiennych aspektów – rozwoju kompetencji oraz budowania zasobów materialnych. Jej zdaniem są to zupełnie różne obszary. Zaproponowała, aby przyjąć zasadę, że grupa nieformalna realizuje działanie, natomiast niezbędne materiały (np. worki, łopaty, garnki) zapewnia organizacja posiadająca osobowość prawną lub samorząd. Jeśli nie jest to możliwe i zakup materiałów jest konieczny, powinny one po zakończeniu projektu zostać przekazane zarejestrowanej organizacji pozarządowej – nie samorządowi. Podkreśliła, że wiele Kół Gospodyń Wiejskich współpracuje z Ochotniczymi Strażami Pożarnymi, korzystając z ich infrastruktury (np. remiz). W kontekście budowania odporności kryzysowej grupy nieformalne mogą stanowić dobre pierwsze doświadczenie, jednak w sytuacjach kryzysowych potrzebna jest koordynacja, którą mogą zapewnić tylko bardziej sformalizowane struktury. Dlatego jej zdaniem warto promować współpracę grup nieformalnych

z instytucjami posiadającymi osobowość prawną. Zasugerowała także rozważenie, czy zasoby materialne i rozwój kompetencji powinny być dalej łączone pod pojęciem „rozwoju instytucjonalnego”. W przypadku szkoleń takie ujęcie jest zasadne, jednak w odniesieniu do zakupów materialnych powinien zostać wskazany formalny partner, któremu po zakończeniu projektu zostaną przekazane środki trwałe, co należałoby odpowiednio sformalizować.

Pani Adela Gąsiorowska uznała, że umożliwienie grupom nieformalnym zakupu sprzętu w ramach rozwoju instytucjonalnego jest rozwiązaniem ryzykownym. Wskazała, że może to prowadzić do nadużyć – np. organizacje niespełniające kryteriów Priorytetu 1. mogą składać wnioski jako grupy nieformalne, a następnie przekazywać zakupiony sprzęt podmiotom formalnym, z którymi są powiązane. Zaznaczyła, że wsparcie kompetencji członków grup nieformalnych (np. poprzez szkolenia) jest zasadne, natomiast rozwój instytucjonalny – rozumiany jako zakup trwałego sprzętu – stoi w sprzeczności z definicją grupy nieformalnej. Zaproponowała, aby zakup sprzętu był możliwy wyłącznie w ramach kosztów realizacji zadania, a nie w ramach rozwoju instytucjonalnego.

Rada zdecydowała o obniżeniu limitu na działania kompetencyjne do 30%.

Dyrektor Instytutu omówił kolejną ze zgłoszonych uwag dotyczącą kryterium „Oferta złożona przez podmiot zarejestrowany w gminie wiejskiej lub miejsko-wiejskiej (Priorytet 1)”. W zgłoszeniu zaproponowano rozważenie modyfikacji tego kryterium poprzez uzależnienie go od liczby mieszkańców miejscowości/gminy. Wskazano, że realia działania organizacji w małych gminach miejskich (np. Łaskarzew – ok. 4500 mieszkańców) są trudniejsze niż w dużych gminach miejsko-wiejskich (np. Piaseczno – ponad 85 000 mieszkańców), co powinno mieć odzwierciedlenie w punktacji. W toku dyskusji Pan Piotr Stec zauważył, że przy obecnym brzmieniu kryterium gmina Piaseczno mogłaby otrzymać 5 punktów więcej niż Łaskarzew, co jego zdaniem jest nieuzasadnione. W związku z tym Przewodniczący Rady i Pani Adela Gąsiorowska zaproponowali, aby usunąć to kryterium strategiczne.

Pani Adela Gąsiorowska omówiła kolejną uwagę dotyczącą zasad alokacji środków na poziomie województw w Priorytetach 1 i 3. Wyjaśniono, że przyjętym wskaźnikiem jest liczba mieszkańców danego województwa, jednak nie zastosowano prostych proporcji – uwzględniono progi, które nieco spłaszczają różnice, co powoduje, że większe województwa są relatywnie w mniej korzystnej sytuacji względem złotówki niż mniejsze. Zastępczyni Dyrektora zadała pytanie, czy wskaźnikiem nadal powinna pozostać liczba mieszkańców, a jeśli tak – czy zachować dotychczasową metodę przeliczenia i proporcję, czy też zastosować inną metodę obliczania alokacji środków.

Pan Piotr Stec zauważył, że przyjęte rozwiązanie miało na celu nieobniżanie motywacji w województwach, które dotąd wypadały słabiej. Dzięki Programowi Moc Małych Społeczności mają one szansę uzyskać środki, jednak w przypadku braku aktywności środki te zostaną zwrócone do wspólnej puli i rozdysponowane pomiędzy województwa, w których poziom aktywności, liczba i jakość złożonych projektów będą wyższe.

Pani Adela Gąsiorowska przedstawiła kolejną uwagę zgłoszoną przez organizację uczestniczącą w konsultacjach programu MMS. Wskazano w niej, że w kryteriach oceny merytorycznej znajduje się bezpośrednie odniesienie do realizacji celów programu (wzmacnianie potencjału małych i średnich organizacji obywatelskich oraz odporności społeczności lokalnych), natomiast pytanie pomocnicze dla ekspertów dotyczy wyłącznie diagnozy potrzeb odbiorców, co nie musi być spójne z celami programu. Zaproponowano zastąpienie obecnej oceny zerojedynkowej oceną punktową, uwzględniającą stopień realizacji celów programu.

Zastępczyni Dyrektora dodała, że NIW kierunkowo proponuje również uszczegółowienie obecnych kryteriów, które są zbyt ogólne i mało pomocnicze, przy jednocześnie wysokiej możliwej liczbie punktów. Zaproponowała zmniejszenie liczby punktów przypisanych poszczególnym kryteriom (z zachowaniem proporcji) oraz dodanie pytań uszczegóławiających. W szczególności dotyczy to kryterium 1, w którym zaproponowano wprowadzenie skali punktowej zamiast oceny zerojedynkowej.

W wyniku dyskusji Rada, we współpracy z Dyrekcją Instytutu, dokonała modyfikacji tabeli kryteriów – zmniejszono punktację oraz dokonano redakcji zapisów.

Pan Michał Braun poruszył kwestię ograniczenia kosztów ponoszonych przez NIW w ramach obsługi nowego programu. Zaproponował, aby zakończyć ocenę wniosku na etapie weryfikacji pierwszego kryterium (zgodność z celami programu), jeśli wniosek nie uzyska co najmniej 50% punktów w tym kryterium.

Pan Stefan Kołucki zwrócił uwagę, że wnioski składane w ramach Priorytetu 1 będą pochodziły od organizacji mniej doświadczonych w pozyskiwaniu grantów, dlatego zbyt szczegółowe kryteria merytoryczne mogą faworyzować oferty przygotowane pod kartę oceny, a nie rzeczywistą jakość działań. Zaproponował rozważenie uproszczenia oceny oraz usunięcia kryterium dotyczącego analizy ryzyka.

Ad 4.

Przewodniczący Rady poprosił Dyrektora Instytutu o przedstawienie kolejnego punktu agendy Zaopiniowanie oraz zatwierdzenie Regulaminu konkursu na realizację Inicjatywy „Pamięć pogranicza” 2025. Konkurs jest inicjatywą organizacji pozarządowych z województwa podkarpackiego i lubelskiego, koordynowaną przez Pana Ministra Marka Krawczyka, Wiceministra ds. Społeczeństwa Obywatelskiego i Pana Ministra Pawła Kowala, Pełnomocnika Rządu ds. Odbudowy Ukrainy. Zadanie zostało zlecone Narodowemu Instytutowi Wolności przez Przewodniczącą Komitetu ds. Pożytku Publicznego. Budżet wynosi prawie 1 mln zł. Przedmiotem konkursu jest wybór jednego operatora regrantingu, który będzie wspierał grupy nieformalne z terenu województwa podkarpackiego i lubelskiego w realizacji działań związanych z odnową cmentarzy – katolickich i prawosławnych – położonych na pograniczu polsko-ukraińskim. Głównym celem inicjatywy jest wsparcie organizacji społecznych oraz lokalnych wspólnot zaangażowanych w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego tego regionu. W ramach realizowanych projektów przewidziane są m.in.: prace porządkowe, inwentaryzacja cmentarzy, działania edukacyjne oraz popularyzacja wiedzy.

Kierownik Biura Programów Horyzontalnych poinformował, że jednym z kryteriów dopuszczenia do konkursu jest wymagane doświadczenie w realizacji regrantingu. Na etapie oceny merytorycznej wyłoniona powinna zostać ta organizacja, konsorcjum organizacji (oferta wspólna) lub oferent, którego oferta w najwyższym stopniu wpisuje się w założenia programu. Poinformowano również, że możliwe jest ubieganie się wyłącznie o pełną kwotę dotacji, tj. 950 000 zł – nie przewidziano możliwości składania ofert na niższą kwotę, co wyklucza możliwość dofinansowania więcej niż jednej oferty.

Pani Anna Czyżewska zwróciła uwagę, że oprócz doświadczenia w realizacji regrantingu istotne jest również doświadczenie w pracy z dziedzictwem kulturowym. Podkreśliła, że część działań może dotyczyć obiektów zabytkowych, a praca z pamięcią historyczną stanowi wymagający i wrażliwy obszar, który należy odpowiednio uwzględnić w programie. Zapytała, czy NIW uwzględnia kwestie związane z pracą przy substancji zabytkowej, zaznaczając, że wolontariusze i grupy nieformalne nie mogą samodzielnie podejmować takich działań – konieczny jest nadzór osoby posiadającej odpowiednie kwalifikacje. Wskazała również na potrzebę świadomości, że np. użycie piły mechanicznej do wykaszania trawy na cmentarzu żydowskim jest niewłaściwe, a tego rodzaju działania nie powinny być finansowane.

Pani Agata Stafiej-Bartosik podkreśliła, że istotne jest poznanie genezy programu, aby zrozumieć, dlaczego NIW zdecydował się na realizację tej inicjatywy. Zaznaczyła, że konkurs, mimo że może wydawać się prosty, w rzeczywistości dotyczy bardzo wrażliwego i trudnego tematu. W kontekście nasilających się nastrojów antyukraińskich, podsycanych m.in. w toku kampanii prezydenckiej, wskazała na potrzebę rozważenia, czy organizacja realizująca projekt powinna być przygotowana do reagowania na potencjalne ataki związane z tematyką wspólnej pamięci i historii, szczególnie w odniesieniu do cmentarzy. Zasugerowała, że warto wybrać podmiot, który posiada w tym zakresie doświadczenie lub zapewnić mu odpowiednie narzędzia, w tym wsparcie prawne.

Przewodniczący Rady dodał, że realizację zadania mogłoby podjąć konsorcjum organizacji – z podziałem ról, np. jedna odpowiedzialna za część porządkową, a druga za aspekty związane z pamięcią i narracją historyczną.

Pani Anna Czyżewska powiedziała, że już jest taka organizacja – Fundacja Borussia.

Pan Stefan Kołucki uspokoił, że kryterium wejścia, jakim jest doświadczenie w regrantingu, ma charakter formalny, co oznacza, że organizacje bez tego doświadczenia nie będą uprawnione do ubiegania się o dotację. Z uwagi na krótki czas realizacji konkursu w tym roku, organizacje lub konsorcja bez doświadczenia w regrantingu nie będą w stanie wykonać zadania. Dodał, że oprócz tego, istnieje pięć kryteriów merytorycznych, w tym ocena potencjału organizacji do realizacji zadania oraz jej doświadczenia w tematyce. NIW przeprowadził rozeznanie wśród ekspertów certyfikowanych do programu NOWEFIO, wybierając wstępnie siedem osób z wykształceniem historycznym i praktyką w organizacjach pozarządowych działających w podobnych obszarach. Kierownik Biura Programów Horyzontalnych zaznaczył, że raczej wpłyną oferty organizacji z doświadczeniem w tematyce konkursu Inicjatywa „Pamięć pogranicza”. Wątpliwości zostaną wyjaśnione na etapie oceny merytorycznej.

Przewodniczący Rady poddał pod głosowanie uchwałę w sprawie zatwierdzenia Regulaminu konkursu Inicjatywa „Pamięć pogranicza” 2025. W głosowaniu 7 osób było ZA, nikt nie był przeciw, nikt się nie wstrzymał. Rada przyjęła uchwałę. Obecni podczas głosowania: 7 osób; głosowało: 7 osób.

Ad 5.

Pan Łukasz Ofiara, Kierownik Biura Programów Tematycznych, przedstawił kolejny punkt agendy. NIW otrzymał zlecenie od Przewodniczącej Komitetu ds. Pożytku Publicznego na organizację konkursu Przygotowanie do Jamboree Polska 2027. Głównym celem konkursu jest wsparcie przygotowań do organizacji XXVI Światowego Jamboree Skautowego Polska 2027. Konkurs ma na celu wyłonić

organizację, która zrealizuje szereg działań związanych z harcersko-skautowym wydarzeniem. Realizacja zadań w ramach konkursu ma odbyć się w roku 2025. Kierownik BPT, przedstawiając regulamin konkursu, zaproponował, aby na str. 15 dokumentu zmienić limit kosztów kategorii drugiej (administracyjnych, związanych z obsługą zadania publicznego) z 25% do 10% przyznanej dotacji. Zauważył, że 25% przy budżecie wynoszącym niemal 3 mln zł na pół roku to stosunkowo duża kwota, podczas gdy 10% wciąż stanowi znaczną sumę na obsługę administracyjną tego zadania. Rada wyraziła zgodę.

Przewodniczący Rady poddał pod głosowanie uchwałę w sprawie zatwierdzenia Regulaminu konkursu Przygotowanie do Jamboree Polska 2027. W głosowaniu 8 osób było ZA, nikt nie był przeciw, nikt się nie wstrzymał. Rada przyjęła uchwałę. Obecni podczas głosowania: 8 osób; głosowało: 8 osób.

Ad 6.

Pani Agata Stafiej-Bartosik rozpoczęła omawianie punktu dotyczącego współpracy społeczeństwa obywatelskiego z kapitałem prywatnym. Nawiązała do zawieszenia programu NIW dotyczącego kapitałów żelaznych, wyrażając ubolewanie, że w obecnym środowisku nie jest możliwe jego realizowanie. Zaznaczyła, że od czterech lat prowadzi program regionalny „Philanthropy for Impact”, który obejmuje nie tylko Polskę, ale także Europę Środkową i Wschodnią. Program jest istotny, ponieważ po raz pierwszy od ponad 100 lat dochodzi do pokojowego przekazania kapitału z pokolenia na pokolenie. Członkini Rady wskazała na zróżnicowanie sektora biznesowego, obejmującego małe i średnie firmy, spółki akcyjne, spółki Skarbu Państwa, korporacje oraz filantropię prywatną. Podkreśliła przykład ostatniej dużej filantropijnej wpłaty w wysokości 4 mln zł, przekazanej przez amerykańskich inwestorów na rzecz organizacji przeciwdziałającej radykalizacji, celem zakupu tzw. Willi Hoessa przy obozie Auschwitz. Wspomniała, że obserwacje realizowane w ramach programu „Philanthropy for Impact” w Rumunii, Czechach i na Węgrzech pokazują, iż zachęty podatkowe nie są najskuteczniejszym sposobem motywowania do działań filantropijnych, chociaż nie wyklucza się ich istnienia. Wskazała również, że CIT nie rozwiązuje tego problemu.

Członkini Rady wskazała również na istotną rolę kultury, postaw, edukacji, wizji świata i wartości w kontekście filantropii. Przedstawiła kilka propozycji wsparcia filantropii prywatnej. Pierwszą z nich było zauważenie braku odpowiedniej nagrody za filantropię w Polsce. Zaproponowała, aby rozważyć ustanowienie nagrody za wspieranie społeczeństwa obywatelskiego przez kapitał prywatny, która mogłaby mieć charakter prestiżowy, obejmować statuetkę oraz organizację konferencji lub gali. Podkreśliła, że uznanie ze strony administracji publicznej ma ogromne znaczenie w oczach filantropów

prywatnych. Kolejnym pomysłem było zastanowienie się nad sposobami nauczania dzieci na temat filantropii, czyli umiłowania drugiego człowieka. Zauważyła, że NIW i Pani Minister ds. Społeczeństwa Obywatelskiego dysponują różnymi narzędziami, które mogą pomóc w promowaniu kultury filantropii.

Dyrektor Instytutu zauważył, że omawiany temat jest bardzo ważny i wpisuje się w cele Narodowego Instytutu Wolności. Dodał, że w nowelizacji ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie została przewidziana nagroda społeczeństwa obywatelskiego, która jego zdaniem mogłaby być również przyznawana osobom wspierającym finansowo trzeci sektor. Następnie Pan Piotr Stec zasugerował, że gala wręczenia nagrody mogłaby odbyć się podczas obchodów Święta Pożytku Publicznego 24 kwietnia, które jest dniem społeczeństwa obywatelskiego. Pan Michał Braun dodał, że podczas spotkania konsultacyjnego programu PROO pojawił się pomysł, aby Priorytet 2 dotyczący kapitałów żelaznych zastąpić komponentem bardziej otwartym na filantropię. Zaznaczył, że temat ten wymaga dalszej dyskusji i NIW traktuje go poważnie.

Pani dr Ewa Gałka zwróciła uwagę, że w kontekście różnych konkursów, wiele się zmienia – tradycyjne konkursy ze statuetkami stają się mniej popularne. Należy dostosować podejście do zmieniających się oczekiwań, potrzeb i zachowań.

Pani Monika Miłowska, bazując na swoim wieloletnim doświadczeniu, zauważyła, że niektóre firmy mogą nie chcieć przyjmować nagród z rąk konkretnego ministra, podobnie jak część osób nie odbierała nagród od obecnego prezydenta. Zasugerowała, że warto zastanowić się, jak zorganizować takie wyróżnienia, aby uniknąć nadmiernego politycznego kontekstu.

Przewodniczący Rady zaproponował spotkanie w podgrupach w omawianej sprawie.

Ad 7.

Pan Michał Braun powiedział, że Akademia NIW to projekt realizowany od maja 2019 r. przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w celu wsparcia organizacji pozarządowych w ich codziennych działaniach. Jest to cykl webinarów i warsztatów, w trakcie których pracownicy NIW-CRSO oraz zewnętrzni eksperci dzielą się swoją wiedzą i doświadczeniem dotyczącym działania w NGO. Tematyka działań Akademii jest dostosowana do potrzeb zgłaszanych przez organizacje III sektora, w odniesieniu zarówno do know-how, jak i narzędzi pomocnych w codziennej działalności. Pytanie jak można wspomóc ten temat, aby wciąż intensywnie funkcjonował, NIW jest otwarty na propozycje.

Pan Stefan Kołucki dodał, że projekt Akademii NIW powstał w ramach programu NOWEFIO, który cieszył się dużym zainteresowaniem. Z uwagi na fakt, że tylko niemal 10% organizacji otrzymuje dofinansowanie, aby nie pozostawić pozostałych podmiotów bez wsparcia powstała inicjatywa stworzona z myślą o organizacjach, które nie zdobyły dotacji. Celem programu było wsparcie w zakresie pisania wniosków oraz logiki projektowej. Dzięki temu Instytut nie tylko pełni rolę pośrednika w wypłacaniu dotacji, ale także rolę merytoryczną i edukacyjną. Akademia NIW została później przejęta przez inne biura, także w formule wyjazdowej. W wyniku pandemii większość działań przeniesiono do formy webinarów.

Pan Piotr Stec zasugerował, że należy podjąć decyzję dotyczącą rozwoju projektu i określić, jak ma on wyglądać (np. podcasty, webinary). Zauważył, że może to być realizowane również przez youtuberów lub osoby spoza NIW. Dodał, że byłoby korzystne, gdyby szkolenia w terenie mogły być prowadzone przez federacje lub centra aktywności lokalnej.

Pani dr Ewa Gałka wyraziła obawę co do nazywania szkoleń prowadzonych w terenie Akademią NIW - bez odpowiedniego monitoringu jakości tych działań, zwłaszcza jeśli mają one odbywać się pod parasolem Instytutu. Zasugerowała, aby na każdy rok NIW wyznaczał konkretny temat, który Akademia mogłaby poruszać w swoich szkoleniach lub podcastach online. Jednym z proponowanych tematów mogłoby być np. wzmacnianie filantropii, rozwój potencjału czy wolontariat pracowniczy. Pan Michał Braun stwierdził, że kwestię wolontariatu można byłoby włączyć w ramach Szkoły Dobrego Wolontariatu.

Pani Adela Gąsiorowska dodała, że w przypadku organizacji realizujących szkolenia w określonym zakresie, np. liderstwa, przewiduje możliwość oznaczania tych szkoleń marką Akademii NIW oraz współpracy z samym Instytutem.

Ad 8.

Przewodniczący Rady przeszedł do spraw różnych. Pani dr Ewa Gałka poruszyła temat budowania wizerunku organizacji pozarządowych, zwracając uwagę na ich obecność w mediach, takich jak prognoza pogody, wiadomości czy seriale, co mogłoby mieć związek z filantropią, o której wspomniała Pani Agata Stafiej-Bartosik. Zasugerowała, że jeśli w NIW planowane jest włączenie działań dla innych sektorów, warto rozważyć szerzej kwestie wizerunkowe. Zauważyła, że negatywne działania organizacji mogą głośno odbić się echem, podczas gdy setki pozytywnych inicjatyw, także finansowanych przez NIW, pozostają niewidoczne. Dyrektor Instytutu poinformował, że temat ten jest

omawiany z mediami publicznymi, a także konsultowany z twórcami seriali, gdzie taki wątek mógłby się pojawić. Członkini Rady doceniła również obecność NIW na licznych wydarzeniach i konferencjach.

Pan Michał Braun zapowiedział, że w dniach 2-4 czerwca br. w Falentach pod Warszawą odbędzie się Forum Wolontariatu, na które serdecznie zaprasza Radę NIW-CRSO. Następnie w dniach 9-10 czerwca br. w Gdańsku odbędzie się konferencja w ramach polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, której gospodynią jest Pani Adriana Porowska, Ministra ds. Społeczeństwa Obywatelskiego.

Ad 9.

Po wyczerpaniu porządku obrad Przewodniczący Rady podziękował Dyrektorowi Instytutu oraz członkiniom i członkom Rady, po czym zamknął posiedzenie.

Przewodniczący Rady
Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Piotr Stępień

Protokół sporządziła Oliwia Krawczyk.

